

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

**з навчальної дисципліни «Управлінський облік»
обов'язковий компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Облік і аудит

За темою № 2 - Склад витрат виробництва

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.21 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 22.09.21 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.09.21 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління, протокол від
31.08.2021 № 1

Розробники: викладач циклової комісії економіки та управління, к.е.н.,
спеціаліст вищої категорії, викладач - методист, Пушкар О. І.

Рецензенти:

1. Голова циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Цимбалістова О.А.
2. Професор кафедри бізнес адміністрування, маркетингу і туризму Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, д.е.н., професор Дружиніна В.В.

План лекції:

- 2.1. Склад виробничих витрат на підприємствах України
- 2.2. Склад не виробничих витрат

Рекомендована література:

Основна:

- 1.1 Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. №996-XIV
- 1.2 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом МФУ від 31.12.1999р. №318
- 1.3 Садовська І.Б., Божидарник Т.В. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2013
- 1.4 Фаріон І.Д., Писаренко Т.М. Управлінський облік: Підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2012

Додаткова

- 2.1 Атамас П.Й. Управлінський облік: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2009
- 2.2 Голов С.Ф. Управлінський облік: Підручник. - К.: Скарб, 2006
- 2.3 Лень В.С. Управлінський облік: Навчальний посібник. - К.: «Знання - Прес», 2006
- 2.4 Нападовська Л.В. Управлінський облік. - К.: КНТУ, 2008

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

- 1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/a#Find>
- 2. Всеукраїнська професійна газета «Все про бухгалтерський облік». Режим доступу: <http://www.vobu.com.ua/ukr>
- 3. Видавнича група «Баланс клуб». Режим доступу: <https://balance.ua/ua/news/>

Текст лекції:

2.1. Склад виробничих витрат на підприємствах України

Головним об'єктом аналізу в процесі управління є витрати, тому класифікація витрат дуже важлива для розуміння того, як ними управляти.

Виділяють 3 напрямки класифікації витрат:

В залежності від цілей витрат

1) Оцінка запасів та визначення фінансового результату

- а) вичерпані та не вичерпані;
- б) витрати на продукцію та витрати періоду;
- в) прямі та не прямі
- г) основні та накладні.

2) Прийняття рішень

- а) релевантні та не релевантні;
- б) постійні та змінні;
- в) маржинальні та середні;
- г) дійсні та альтернативні.

3) Контроль виконання

- а) контрольовані та не контрольовані.

Вичерпані (спожиті) витрати – це збільшення зобов'язань або зменшення активів у процесі поточної діяльності для отримання доходу звітного періоду.

Не вичерпані (не спожиті) витрати – це такі, які принесуть користь у майбутньому, тобто це збільшення зобов'язань або зменшення активів у процесі поточної діяльності, для отримання доходу або іншої вигоди в майбутніх періодах.

Не вичерпані витрати відображаються в активі балансу, а вичерпані у звіті про фінансові результати.

Витрати на продукцію пов'язані з виробництвом або з придбанням товарів для реалізації (матеріали, з/п, амортизація обладнання, товари для реалізації).

Витрати періоду – це такі, що не включаються у собівартість запасів і розглядаються як витрати того періоду, в якому вони були здійснені (витрати на управління, маркетинг, дослідження, тощо).

Прямі витрати – це ті, які можна безпосередньо віднести до певного об'єкта економічно-доцільним шляхом (сировина, матеріали, основна з/п виробничих робітників).

Непрямі витрати – це такі, які не можна віднести безпосередньо до певного об'єкта економічно-доцільним шляхом (амортизація будівлі цеху, щодо конкретних видів продукції які виробляються в цьому цеху).

Віднесення витрат до прямих або не прямих залежать від того, що є об'єктом витрат.

На підприємствах виробничої сфери витрати на продукцію називаються **виробничими витратами**. А витрати періоду – **не виробничими витратами**.

Виробничі витрати традиційно поділяються на основні та накладні.

Основні витрати – сукупність прямих витрат на виробництво продукції.

Їх поділяють на 3 групи:

- а) прямі матеріальні витрати – вартість витрачених матеріалів, які стають частиною готової продукції, які можна віднести до певного виробу економічно-доцільним шляхом;

б) прямі витрати на оплату праці – з/п робітників, яка може бути включена до собівартості певних виробів економічно – доцільним шляхом (оплата праці основних робітників, що виготовляють продукцію);

в) інші прямі витрати – решта прямих витрат (амортизація або оренда спеціального устаткування).

Виробничі накладні витрати – це витрати пов'язані з процесом виробництва, але такі, що їх не можна віднести до певних виробів економічно-доцільним шляхом. Вони розподіляються між виробами пропорційно до обраної бази (допоміжні матеріали, з/п допоміжного персоналу та витрати на утримання і ремонт будівель обладнання, амортизація ОЗ, орендна плата, тощо)

Виділяють також **конверсійні витрати** – це витрати на обробку сировини, для перетворення їх на готовий продукт. Вони складаються з прямих витрат на оплату праці та виробничих накладних витрат.

2.2. Склад невиробничих витрат

Невиробничі витрати охоплюють витрати на управління, дослідження, розробки, збут продукції та інші функції бізнесу. В Україні вони згруповані у 3 статті витрат:

1. Адміністративні витрати – загальногосподарські витрати спрямовані на обслуговування та управління підприємством. До них відносять:

а) загальні корпоративні витрати;

б) витрати на утримання апарату управління підприємством та службові відрядження;

в) витрати на утримання основних засобів загальногосподарського використання;

г) витрати на зв'язок;

д) винагороди за професійні послуги (юридичні, аудиторські).

2. Витрати на збут, пов'язані з реалізацією продукції.

Вартість пакувальних матеріалів; ремонт тари; оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут продукції; витрати на рекламу і дослідження ринку; витрати на передпродажну підготовку товарів; витрати на транспортування продукції; інші витрати.

3. Інші операційні витрати.

Витрати на дослідження і розробку; витрати від знецінення запасів, сума безнадійної дебіторської заборгованості; визнані штрафи, пеня, неустойки; інші витрати операційної діяльності.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні методологічні засади класифікації доходів і витрат відповідно до вимог П(С)БО?

2. Які основні ознаки вітчизняної класифікації витрат?

3. Як класифікують витрати з метою розрахунку собівартості продукції та визначення розміру фінансового результату?
  4. У чому полягає взаємозв'язок доходів і витрат підприємства?
  5. Яким положенням визначається склад виробничих та невиробничих витрат?
  6. Які витрати відносяться до основних виробничих витрат?
  7. Які витрати відносяться до невиробничих витрат?
  8. Який склад адміністративних витрат?
  9. Який склад витрат на збут?
- Охарактеризуйте інші невиробничі витрати.